

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลโลกตม
อำเภอเมืองลพบุรี

จังหวัดลพบุรี

เอกสารวิชาการเลขที่ 4(0109)/03/53 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปทุมธานี
กันยายน 2553 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	III
สารบัญรูป	VI
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินการ	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.3 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร	2-7
2.5 สภาพเศรษฐกิจ	2-7
บทที่ 3 สถานภาพทรัพยากร	3-1
3.1 ทรัพยากรที่ดิน และการใช้ที่ดิน	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-8
3.3 ทรัพยากรป่าไม้	3-8
3.4 สภาพการใช้ที่ดิน	3-8
บทที่ 4 การประเมินคุณภาพที่ดิน	4-1
4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน	4-1
4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน	4-2
บทที่ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ปัญหา ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร	5-1
5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	5-8

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ศักยภาพของพื้นที่	5-9
5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา	5-15
บทที่ 6 เขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-1
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลพบุรี (ปี พ.ศ. 2543-2552)	2-5
ตารางที่ 3-1	สมบัติทางกายภาพและเคมีของดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	3-6
ตารางที่ 3-2	สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	3-9
ตารางที่ 4-1	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	4-4
ตารางที่ 4-2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	4-5
ตารางที่ 4-3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	4-6
ตารางที่ 4-4	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	4-6
ตารางที่ 5-1	ทัศนคติด้านการใช้ที่ดินและการพัฒนาที่ดินของเกษตรกรตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	5-2
ตารางที่ 6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	6-11

สารบัญรูป

	หน้า	
รูปที่ 2-1	แผนที่ขอบเขตการปกครองตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	2-3
รูปที่ 2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2543-2552	2-6
รูปที่ 3-1	แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน/หน่วยที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	3-5
รูปที่ 3-2	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	3-9
รูปที่ 3-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	3-11
รูปที่ 5-1	ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร	5-8
รูปที่ 5-2	ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ	5-9
รูปที่ 5-3	ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ	5-9
รูปที่ 6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดินตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	6-12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยขาดการจัดการอย่างมีระบบเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างฟุ่มเฟือย โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธารโดยตรงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้งหรือแผ่นดินถล่มและยังส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรดินและทรัพยากรน้ำอย่างรุนแรงอันก่อให้เกิดผลเสียหายต่อความเป็นอยู่ของประชากรและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดินจึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน แผนนโยบายด้านการเกษตรของรัฐและท้องถิ่นในระดับต่างๆ นำมาวิเคราะห์กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล แล้วนำเสนอผลรายงานประกอบแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 กำหนดเขตการใช้ที่ดินทางการเกษตร พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินงาน

1.3.1 สถานที่ดำเนินงาน พื้นที่ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

1.3.2 ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2552 – 30 กันยายน 2553

1.3.3 ผู้ดำเนินงาน กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ จากฐานข้อมูลแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 อาทิ ข้อมูลดินและสภาพการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งข้อมูล ด้านป่าไม้ตามกฎหมาย ชลประทาน ปฎิรูปที่ดินและ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นต้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของที่ดินด้านการเกษตร

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ด้านนโยบายการใช้ที่ดินทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.4.3 นำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบของการกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล ให้กับส่วนราชการในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรและหมอดินอาสาในพื้นที่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

1.4.4 สสำรวจทัศนคติ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลในข้อ 1.4.1

1.4.5 กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

1.4.6 จัดทำรายงานเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะ ประกอบกับแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

1.5.2 เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง

ตำบลโคกตูม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี(รูปที่ 2-1)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลคลองเกตุ อำเภอโคกสำโรง และตำบลดีลัง
อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลนายาว,ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลช่องสาริกาและตำบลดีลัง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเขาพระงามและตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมืองลพบุรี
จังหวัดลพบุรี

ตำบลโคกตูม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 106,102 ไร่ หรือประมาณ 169.763 ตารางกิโลเมตร
แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยขมิ้น

หมู่ที่ 9 บ้านหนองหอย

หมู่ที่ 2 บ้านโคกตูม

หมู่ที่ 10 บ้านคีรีวงศ์

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยสามพันคา

หมู่ที่ 11 บ้านหนองแฝกเลื่อม

หมู่ที่ 4 บ้านหนองแกเตย

หมู่ที่ 12 บ้านสายจั่ววา

หมู่ที่ 5 บ้านน้ำซับ

หมู่ที่ 13 บ้านชอย 5

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยส้ม

หมู่ที่ 14 บ้านห้วยเสาร

หมู่ที่ 7 บ้านห้วยจันทร์

หมู่ที่ 15 บ้านสระวัง

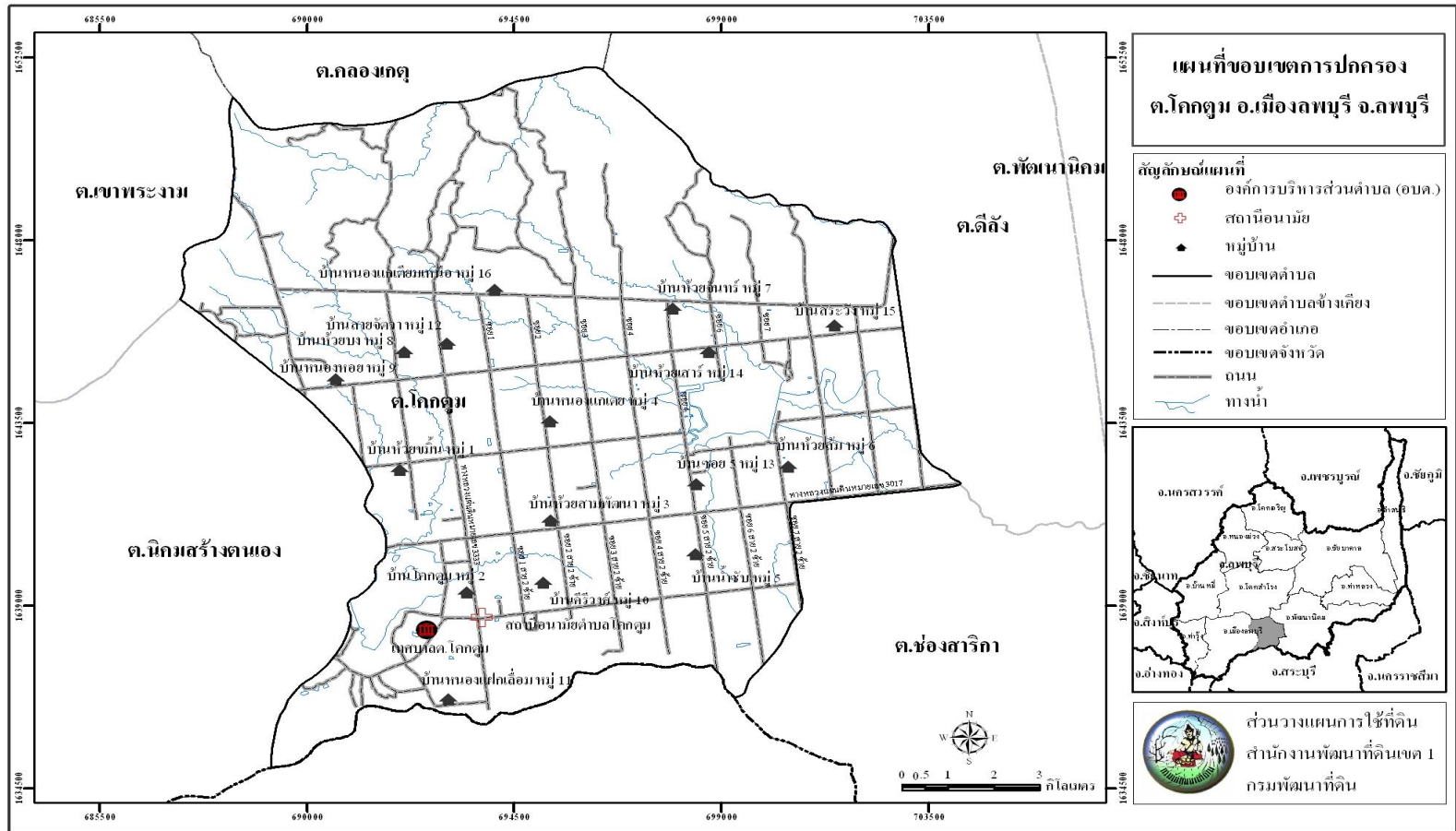
หมู่ที่ 8 บ้านห้วยบง

หมู่ที่ 16 บ้านหนองแกเตียมเหนือ

2.2 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย โดยพื้นที่มีความลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก บริเวณทางด้านทิศใต้มีลักษณะเป็นเนินเขา ได้แก่ เขาไถ่ชัน (มีความสูง 309 เมตร) เขากองบันได เขาชัยเหล็ก (มีความสูง 226 เมตร) เขาหนองม่วง (มี

ความสูง 184 เมตร) เขาหนองยาง (มีความสูง 239 เมตร) มีอ่างเก็บน้ำห้วยส้มและอ่างเก็บน้ำห้วย
ชัยเหล็ก เป็นแหล่งเก็บน้ำที่สำคัญของตำบล ความสูงของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 81-105 เมตร
เหนือระดับทะเลปานกลาง

รูปที่ 2-1 แผนที่เขตการปกครอง ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ที่มา : กรมการปกครอง 2548

2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแล้ง (tropical wet and dry climate) ตามการจำแนกภูมิอากาศตามแบบของ KOPPEN (KOPPEN's classification) ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน สามารถแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่ม ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน โดยฤดูนี้จะมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุม ทำให้ฝนตกแพร่กระจายตามร่องมรสุมประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำ(depression) พาดผ่านทางทิศตะวันออกทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก โดยเฉพาะในเดือนกันยายนอากาศจะชุ่มชื้น ส่วนฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะหนาวเย็นสลับกับอากาศร้อน

จากสถิติภูมิอากาศของสถานีอุตุนิยมวิทยาในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2543-2552) จังหวัดลพบุรี (ตารางที่ 1) สามารถสรุปได้ดังนี้(ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

2.3.1 ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,095.70 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 253.80 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝนเฉลี่ย 6.50 มิลลิเมตร ลักษณะการตกของฝนพบว่าฝนจะเริ่มตกมากขึ้นประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนมิถุนายนและเกิดฝนทิ้งช่วงระหว่างปลายเดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนสิงหาคม และจะตกมากที่สุดในเดือนกันยายน จากนั้นปริมาณฝนจะค่อยๆ ลดลงจนถึงเดือนพฤศจิกายน

2.3.2 อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.50 องศาเซลเซียส เดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.1 องศาเซลเซียส และเดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 16.70 องศาเซลเซียส

2.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 71 เปอร์เซ็นต์ โดยที่เดือนกันยายนมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 80 เปอร์เซ็นต์ และเดือนธันวาคมมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์

2.3.4 การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณได้ด้วยโปรแกรม Cropwat (Version 8.0) เมื่อนำมาสร้างกราฟเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นปริมาณน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ของค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ(0.5 ETo) ซึ่ง

สามารถนำมาหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชของ ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

1.) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) จนกระทั่งถึงกลางเดือนตุลาคม (ปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) และช่วงที่มีน้ำมากเกินพอต่อความต้องการของพืชจะมี 2 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ถึงปลายเดือนมิถุนายน และช่วงต้นเดือนสิงหาคมถึงปลายเดือนตุลาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ)

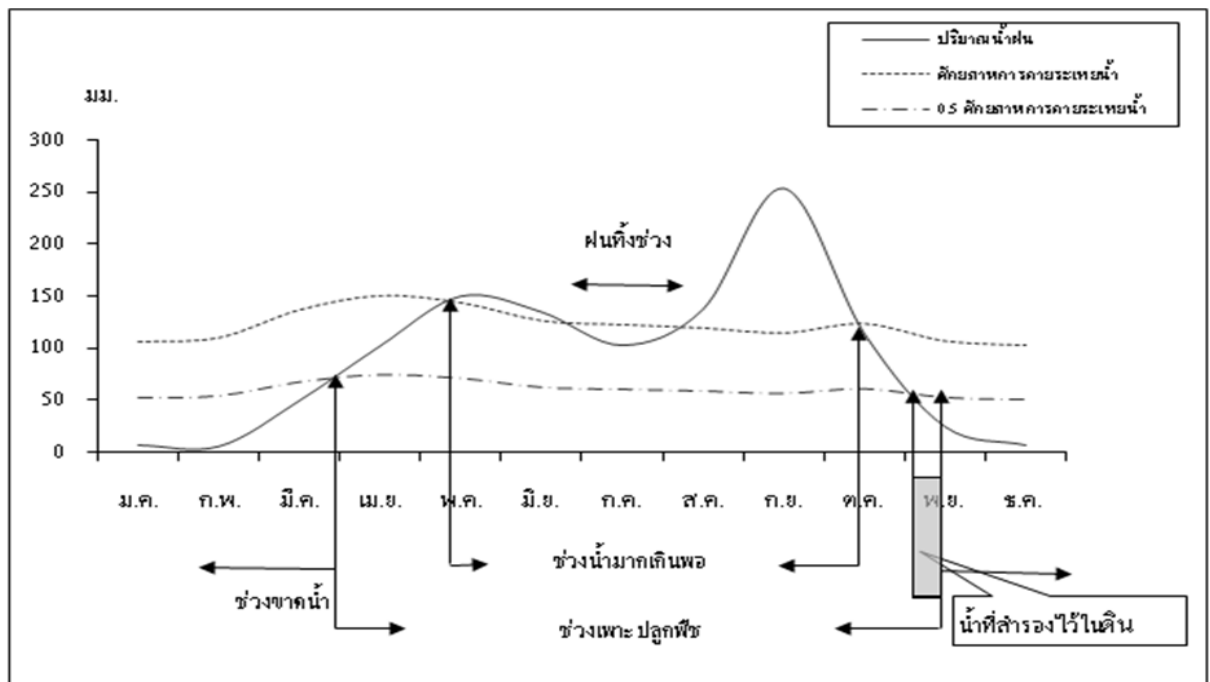
2.) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งจะอยู่ในช่วงต้นเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี

ตารางที่ 1 สถิติข้อมูลภูมิอากาศ จังหวัดลพบุรี

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	ปริมาณฝนที่เป็นประโยชน์(มม.)	อุณหภูมิสูงสุด(°ซ)	อุณหภูมิต่ำสุด(°ซ)	ความยาวนานแสงแดด (ชม./วัน)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ความเร็วลม (กม./วัน)	การคายระเหยน้ำ(มม.)*
ม.ค.	7.70	7.6	35.2	16.7	8.5	63	27	106.33
ก.พ.	6.50	6.5	36.3	19	8.6	65	24	110.32
มี.ค.	50.50	46.5	37.4	20.9	8.2	68	25	137.02
เม.ย.	102.90	86	38.1	23.1	8.7	71	32	150.6
พ.ค.	150.40	114.2	37	23.3	7.4	76	30	143.84
มิ.ย.	135.20	106	35.7	23.4	6.4	77	29	126.6
ก.ค.	103.40	86.3	35.6	23.2	5.5	77	30	122.76
ส.ค.	138.00	107.5	35.6	23.2	5.2	77	26	119.66
ก.ย.	253.80	150.4	35.6	22.8	5.5	80	25	114.9
ต.ค.	114.40	93.5	35	22.4	7.3	76	26	123.69
พ.ย.	25.30	24.2	34.6	18.3	8.3	65	25	107.1
ธ.ค.	7.60	7.5	34.7	17.1	8.5	60	29	102.92
รวม	1,095.7	836.20	-	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	-	-	35.9	21.1	7.3	71	27	122.145

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดลพบุรี กรมอุตุนิยมวิทยา (2551)

หมายเหตุ : *ใช้ค่าเฉลี่ย 30 ปี พ.ศ.2514-2551

รูปที่ 2 สมดุลของน้ำในดินเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี

2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร

สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน (กรมการปกครอง) ผลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) แผนพัฒนาการเกษตรตำบล (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโคกตูม) และแผนพัฒนาสามปี (เทศบาลตำบลโคกตูม) เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.4.1 สภาพทางสังคม

ตำบลโคกตูม มีพื้นที่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลโคกตูม มีประชากรรวมทั้งสิ้น 15,729 คน เป็นชาย 7,765 คนและเป็นหญิง 7,962 คน จำนวนบ้าน 4,370 หลังคาเรือน จำนวนประชากรเฉลี่ย 3 คนต่อหลังคาเรือน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน กรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552) ความหนาแน่น 92.65 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีการทำบุญตามพระพุทธศาสนาในเดือนต่างๆ ที่สืบสานต่อเนื่องกันมา มีความเป็นอยู่แบบเครือญาติผูกพันและพึ่งพาอาศัยกันให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน

2.4.2 การรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร

สถาบันเกษตรกร มีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในตำบลโคกตูม มีการรวมกลุ่มหลายรูปแบบ ได้แก่ กลุ่มสตรีอาสาโคกตูม กลุ่มแม่บ้านหนองหอย กลุ่มชุมชนหมู่ที่ 7

2.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของตำบลโคกตูม ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหัวข้อ 2.4 ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.5.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 51.70 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 35.00 ไร่ต่อครัวเรือนและมีแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการและอื่นๆ การถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและบางส่วนเช่าที่ดินทำกินเพิ่ม โดยมีเอกสิทธิ์ที่ดินเป็นโฉนด นส.3ก

2.5.2 การผลิตทางการเกษตร

พืช เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทานตะวัน อ้อยโรงงาน

-	ผลผลิตข้าวนาปี	ปีการผลิต 2552/53	เฉลี่ย 500 กิโลกรัมต่อไร่
-	ผลผลิตมันสำปะหลัง	ปีการผลิต 2552/53	เฉลี่ย 5,000 กิโลกรัมต่อไร่
-	ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ปีการผลิต 2552/53	เฉลี่ย 850 กิโลกรัมต่อไร่
-	ผลผลิตทานตะวัน	ปีการผลิต 2552/53	เฉลี่ย 130 กิโลกรัมต่อไร่
-	ผลผลิตอ้อยโรงงาน	ปีการผลิต 2552/53	เฉลี่ย 15,000 กิโลกรัมต่อไร่

ปศุสัตว์ จากข้อมูลของปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี (ปี 2552) มีเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อเสริมรายได้ในครัวเรือน เช่น เป็ด ไก่พันธุ์ โคนมและโคนเนื้อ

2.5.3 ต้นทุนการผลิต

ข้าวนาปี	ต้นทุนการผลิต 1,830 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 8.00 บาทต่อกิโลกรัม
มันสำปะหลัง	ต้นทุนการผลิต 2,745 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 23.00 บาทต่อกิโลกรัม
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ต้นทุนการผลิต 1,726 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 25.00 บาทต่อกิโลกรัม
ทานตะวัน	ต้นทุนการผลิต 790 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 16.00 บาทต่อกิโลกรัม
อ้อยโรงงาน	ต้นทุนการผลิต 5,800 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 980 บาทต่อกิโลกรัม

2.5.4 การอุตสาหกรรม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรีรายงานว่า พ.ศ. 2552 มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 16 โรง จำแนกได้ดังนี้ โรงทำเครื่องเรือนจำไม้ 1 แห่ง โรงทำถุงพลาสติก 1 แห่ง โรงทำน้ำแข็ง 3 แห่ง โรงทำประตู-หน้าต่างเหล็กตัด 6 แห่ง โรงทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต 1 แห่ง โรงทำผลิตภัณฑ์จากหิน 2 แห่ง โรงทำผลิตภัณฑ์พลาสติก 1 แห่ง โรงทำพลาสติกเป็นแผ่น 1 แห่ง โรงทำพริกป่นและบดสัตว์น้ำ 1 แห่ง

2.5.5 รายได้ รายจ่ายและแหล่งสินเชื่อ

รายได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2552 (จปฐ.) โดยเฉลี่ยร้อยละ 70.00 ของครัวเรือนทั้งหมด มีคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อคนต่อปี

แหล่งสินเชื่อ เกษตรกรใช้บริการสินเชื่อจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์และเอกชน เป็นต้น

2.5.6 โครงสร้างพื้นฐาน

1) สาธารณูปโภค ได้แก่

- (1) ไฟฟ้า มีไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน
- (2) ประปา มีประปาทุกหมู่บ้าน
- (3) การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์สาธารณะ

2) สถานบริการสาธารณะและสถานที่ราชการ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง
โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง วัด 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง สถานีตำรวจ
1 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 3 แห่งและที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง เป็นต้น

บทที่ 3

สถานภาพทรัพยากร

3.1 ทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน

3.1.1 สถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบัน

จากการศึกษาสถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบันที่ใช้ในการเกษตรของ ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี อาศัยจากการรายงานสำรวจดินเพื่อการเกษตรแบบ ค่อนข้างละเอียด มาตรฐาน 1:25,000 ของจังหวัดลพบุรี โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน จัดทำลักษณะและสมบัติทางกายภาพและเคมีที่สำคัญ เช่น เนื้อดิน การระบายน้ำของดิน ปฏิกริยาดิน เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพที่ดินและนำไปใช้ในการจัดความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืช เศรษฐกิจต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 3.1 และตารางที่ 3.1 ซึ่งสามารถบรรยายพอสังเขปได้ดังนี้

1) กลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อาก (กลุ่มชุดดินที่ 1) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวก ตะกอนลำนํ้า ในบริเวณเทือกเขาหินปูนหรือหินภูเขาไฟ พบบริเวณสภาพพื้นที่ราบลุ่มหรือ ราบเรียบ มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว ทำให้มักมีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึก มีเนื้อ ดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวจัดสีเทาถึงดำตลอดชั้นดิน หน้าดินหนาสีดำ มักพบรอย แตรกระแหงกว้างและลึกในฤดูแล้ง ดินบน สีดำหนา มีจุดประสีน้ำตาลและสีเหลือง ดินล่างมีสีเทา แก่ มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง และอาจพบจุดประสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน มักพบเม็ดปูนปะปน ในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อย ถึงเป็นด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.5-8.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ ทำนา ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 1 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 623 ไร่ หรือ ร้อยละ 0.59 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินเหนียวจัด โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง แตรกระแหง กว้างและลึก ดินเปียกเหนียวมาก ทำให้การไถพรวนยาก ข้าวอาจเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในระยะ ที่ฝนทิ้งช่วงนาน สำหรับพืชที่ไม่ชอบน้ำจะได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน

2) กลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อาก (กลุ่มชุดดินที่ 28) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า หรือเกิด จากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินต้นกำเนิด พวกหินบะซอลต์ หรือหินแอนดีไซต์ บริเวณใกล้กับเขาหินปูนหรือหินภูเขาไฟ มีสภาพพื้นที่ ราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เป็นดินเหนียวจัดสีดำนี้อากที่มีหน้าดิน

สีคำหนา มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึกในฤดูแล้ง หรือมีรอยอุ้มน้ำในชั้นดิน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว สีคำหนา มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว สีเทาเข้มหรือสีน้ำตาล ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่เป็นกลางถึงเป็นด่างจัด มีค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 7.0-8.5 และอาจพบจุดประสีเล็กน้อยหรือชั้นปูนมาร์ลหรือเม็ดปูน ที่อยู่ลึกมากกว่า 100 ซม. จากผิวดิน ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะอ้อย ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 28 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 45,954 ไร่ หรือร้อยละ 43.31 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินเหนียวจัด แตกกระแหงกว้างและลึก ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียวมาก ไถพรวนยากและขาดแคลนน้ำ

3) กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมาก (กลุ่มชุดดินที่ 29) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อละเอียด หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ในบริเวณพื้นที่ดอน ที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา เป็นกลุ่มดินลึกมากที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 29 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 8,755 ไร่ หรือร้อยละ 8.25 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นกรดจัดมาก

4) กลุ่มดินต้นถึงชั้นหินพื้น (กลุ่มชุดดินที่ 47C) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินเนื้อละเอียด บริเวณพื้นที่ดอน ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินต้น มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วนที่มีเศษหินปะปนมาก มักพบชั้นหินพื้นต้นเกินกว่า 50 ซม. จากผิวดินบน สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าวโพด และพืชไร่ ชนิดต่างๆ บางแห่งมีสภาพเป็นป่าไม้ผลัดใบ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 47C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 167 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นถึงชั้นหินพื้น บางพื้นที่มีเศษหินหรือหินพื้นไหลบริเวณหน้าดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำและเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน

5) **กลุ่มดินต้นถึงชั้นมาร์ล** (กลุ่มชุดดินที่ 52B , 52C และ 52D) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ทับอยู่บนชั้นปูนหรือมาร์ล พบบริเวณที่พื้นที่เขาหินปูน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี เป็นดินเหนียวต้นถึงชั้นมาร์ลหรือก้อนปูน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีดำ มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว สีดำ ปนเม็ดปูน และดินล่างชั้นถัดไปเป็นชั้นมาร์ลหรือเม็ดปูน พบภายในความลึก 50 ซม. จากผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.5 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกอ้อยและพืชไร่ ชนิดต่างๆ ประกอบด้วยกลุ่มชุดดินที่ 52B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 2,524 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของพื้นที่ตำบล กลุ่มชุดดินที่ 52C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 3,728 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 52D ที่มีความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 3,346 ไร่ หรือร้อยละ 3.15 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลหรือก้อนปูน ดินแห้งแข็ง ถ้าดินเปียกจะเหนียวทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และดินเป็นด่างจัด

6) **กลุ่มดินลึกลับปานกลางถึงชั้นมาร์ล** (กลุ่มชุดดินที่ 54B และ 54C) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่เป็นพวกหินอัคนี เช่น บะซอลต์ แอนดีไซต์ มักอยู่ใกล้กับบริเวณเทือกเขาหินปูน หรือหินภูเขาไฟ พบบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เป็นดินเหนียวลึกลับปานกลางถึงชั้นมาร์ลหรือก้อนปูน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว สีดำ มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาล ปนเม็ดปูน และดินล่างชั้นถัดไปเป็นชั้นมาร์ลหรือเม็ดปูนมากในช่วงความลึก 50-100 ซม. จากผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.5 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าวโพดและพืชไร่ ชนิดต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 54B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 19,223 ไร่ หรือร้อยละ 18.12 ของพื้นที่ตำบล กลุ่มชุดดินที่ 54C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,288 ไร่ หรือร้อยละ 1.21 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินเป็นด่างจัด และมีชั้นปูนมาร์ลหรือก้อนปูนช่วงความลึก 100 ซม. ดินแห้งแข็ง ถ้าดินเปียกเหนียวจะทำให้ไถพรวนยาก และขาดแคลนน้ำ

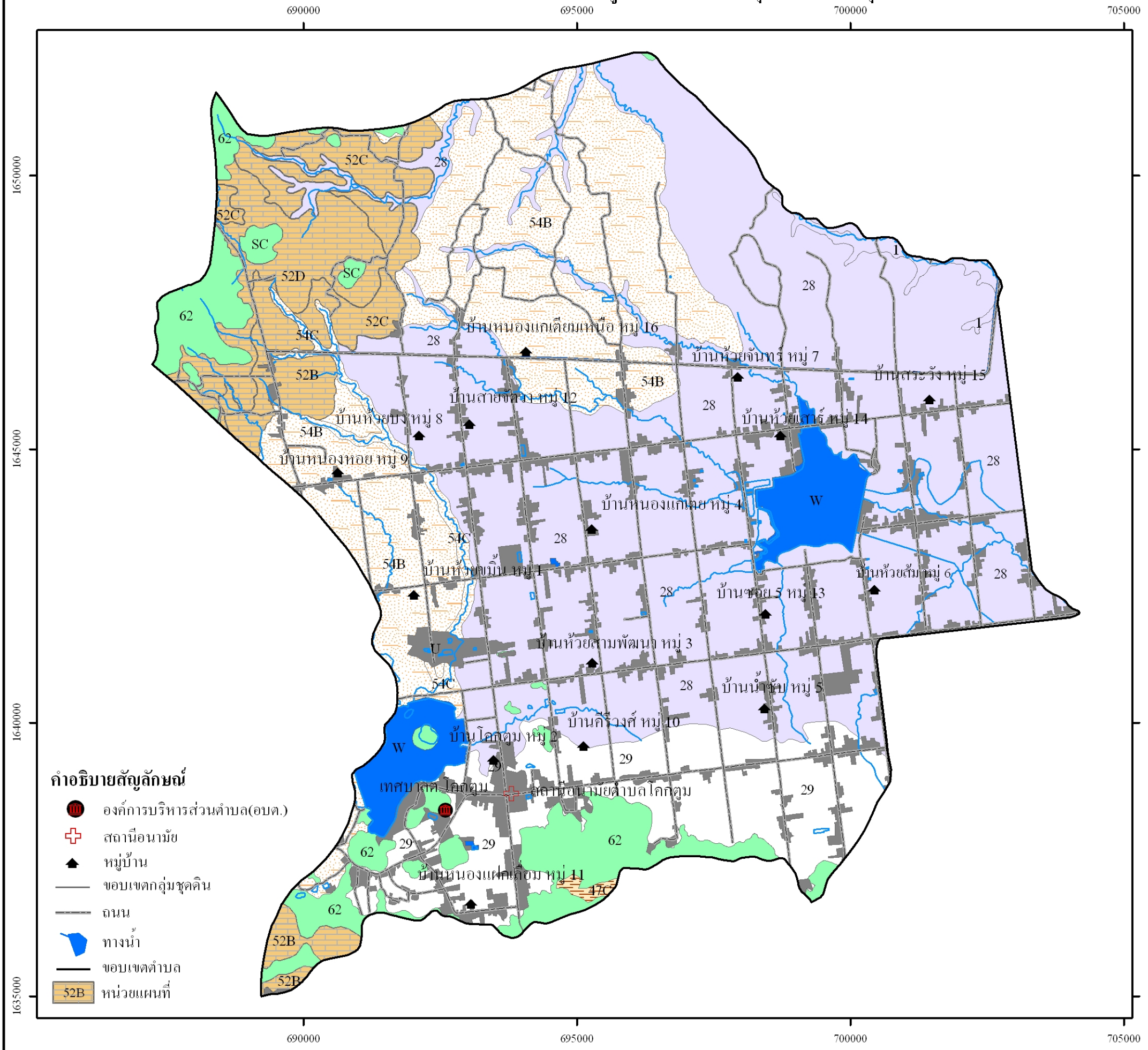
7) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** (กลุ่มชุดดินที่ 62) กลุ่มดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ดินที่พบบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลึกลับและดินต้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น

มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือพื้น โผล่กระจัดกระจายทั่วไป ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ 6,680 ไร่ หรือร้อยละ 6.30 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความลาดชันสูงมาก (ความลาดชันเกิน 35 %) และบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจัดกระจายอยู่บริเวณผิวหน้าดิน ถ้านำมาใช้ประโยชน์ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำ กลุ่มดินนี้จึงไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทำการเกษตร เพราะจะเกิดปัญหาหลายประการและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ ควรสงวนไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

8) พื้นที่ลาดชันเชิงชัน (SC) เป็นบริเวณสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีความลาดชันเกินกว่า ร้อยละ 35 ไม่สามารถหรือยากต่อการเข้าทำการสำรวจอย่างละเอียดได้ มีเนื้อที่ประมาณ 363 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของพื้นที่ตำบล

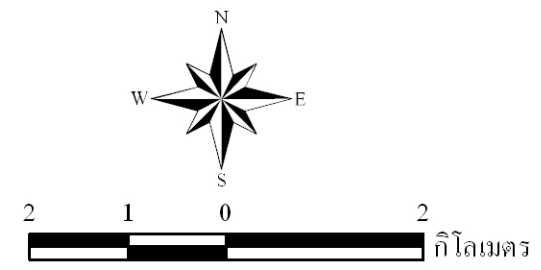
แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

- คำอธิบายสัญลักษณ์**
- องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)
  - สถานีอนามัย
  - หมู่บ้าน
  - ขอบเขตกลุ่มชุดดิน
  - ถนน
  - ทางน้ำ
  - ขอบเขตตำบล
  - หน่วยแผนที่

คำอธิบายหน่วยแผนที่

หน่วยแผนที่	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
1	623	0.59
28	45,954	43.31
29	8,755	8.25
47c	167	0.16
52B	2,524	2.38
52C	3,728	3.51
52D	3,346	3.15
54B	19,223	18.12
54C	1,288	1.21
62	6,680	6.3
SC	363	0.34
U	9,730	9.17
W	3,721	3.51
รวม	106,102	100.00

ส่วนวางแผนการใช้ที่ดิน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

หน่วย ที่ดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ระดับความ อุดมสมบูรณ์	ความลาด ชัน%	ระดับ CEC%	ระดับ BS%	pH		ระดับก้อนหิน		ความ ลึก (ซม.)	สภาพพื้นที่	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
1	เหนียว	เหนียว	เลว	ปานกลาง	0-2	สูง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.0-7.5	-	-	>150	ค่อนข้างราบเรียบ	623	0.59
28	เหนียว	เหนียว	ดีปานกลาง-ดี	ปานกลาง	0-2	ปานกลาง	สูง	6.5-7.0	7.0-8.5	-	-	>150	ค่อนข้างราบเรียบ	45,954	43.31
29	เหนียว	เหนียว	ดี	ต่ำ	0-2	ต่ำ	ต่ำ	4.5-5.0	5.0-5.5	-	-	>150	ค่อนข้างราบเรียบ	8,755	8.25
47	ร่วนปนดิน เหนียวปน กรวด	เหนียวปน กรวด	ดี	ต่ำ	0-2	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.5-7.0	15-35	35-60	0-50	ค่อนข้างราบเรียบ	167	0.16
52B	เหนียว	เหนียวปน กรวด	ดี	สูง	2-5	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	35-60	0-50	ลูกคลื่นลอนลาด เล็กน้อย	2,524	2.38
52C	เหนียว	เหนียวปน กรวด	ดี	สูง	5-12	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	35-60	0-50	ลูกคลื่นลอนลาด	3,728	3.51
52D	เหนียว	เหนียวปน กรวด	ดี	สูง	12-20	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	35-60	0-50	ลูกคลื่นลอนชัน	3,346	3.15

หน่วย ที่ดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ระดับความ อุดมสมบูรณ์	ความลาด ชัน%	ระดับ CEC%	ระดับ BS%	pH		ระดับก้อนหิน		ความ ลึก (ซม.)	สภาพพื้นที่	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
54B	ร่วนปนดิน เหนียว	เหนียว	ดี	สูง	2-5	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	-	>150	ลูกคลื่นลอนลาด เล็กน้อย	19,223	18.12
54D	ร่วนปนดิน เหนียว	เหนียว	ดี	สูง	12-20	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	-	>150	ลูกคลื่นลอนชัน	1,288	1.21
62	-	-	-	-	>35	-	-	-	-	-	-	-	เป็นภูเขาหรือพื้นที่มี ความลาดชัน มากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์	6,680	6.3
SC	-	-	-	-	> 35	-	-	-	-	-	-	-	ที่ลาดชันเชิงชัน	363	0.34
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ชุมชน	9,730	9.17
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	แหล่งน้ำ	3,721	3.51
รวม														106,102	100.00

ที่มา : สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ ห้วยจัน ห้วยซบเหล็ก

3.2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล สระน้ำและระบบประปาหมู่บ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค

3.3 ทรัพยากรป่าไม้

จากข้อมูลแผนที่เขตป่าไม้ถาวรของกรมพัฒนาที่ดิน และแผนที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้เพื่อแสดงพื้นที่ป่าตามกฎหมาย พบว่าตำบลตำบลโคกตูม ไม่มีพื้นที่ป่าตามกฎหมาย และพบว่าพื้นที่บางส่วนของตำบลโคกตูม เป็นเขตพื้นที่ทหาร จำนวน 37,432 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 35.28 ของพื้นที่ตำบล และจากข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2551 พบว่า ปัจจุบันในเขตพื้นที่ทหาร มีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์จำนวน 2,521 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.38 ของพื้นที่ตำบล และป่าไม้เสื่อมโทรมจำนวน 295 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.28 ของพื้นที่ตำบล

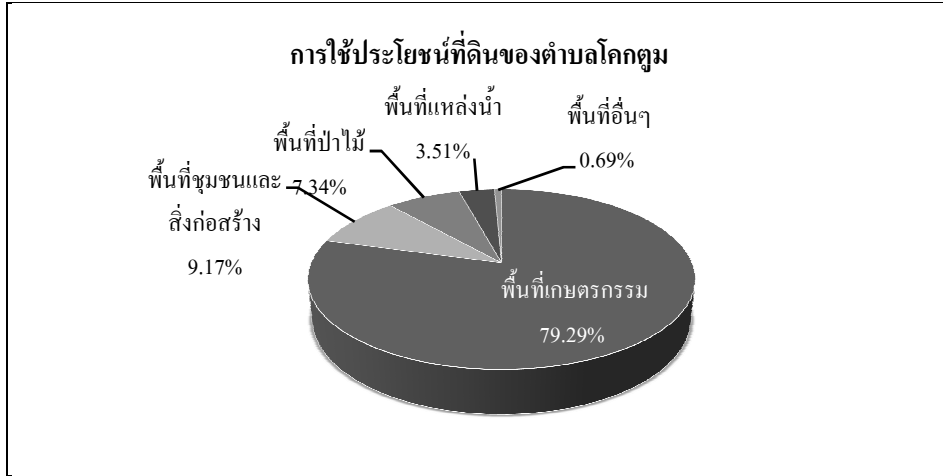
นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ทหาร จำนวน 4,485 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.23 ของพื้นที่ตำบล และมีสภาพเป็นป่าไม้เสื่อมโทรม จำนวน 490 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.46 ของพื้นที่ตำบล

หมายเหตุ : จากการวิเคราะห์แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 โดยวิธีซ้อนทับด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.4 สภาพการใช้ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2552 โดยส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พบว่า ตำบลโคกตูม มีเนื้อที่ทั้งหมด 106,102 ไร่ เป็นตำบลที่มีเนื้อที่มากที่สุดของอำเภอเมืองลพบุรี มีการใช้ประโยชน์ที่ดินจำแนกเป็น 5 ประเภท โดยเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรมสูงเป็นอันดับหนึ่งมีเนื้อที่ 84,121 ไร่ หรือร้อยละ 79.29 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นพืชไร่ผสมถึง 70,191 ไร่ หรือร้อยละ 66.15 อันดับสองได้แก่พื้นที่ประเภทชุมชนและสิ่งก่อสร้าง โดยมีเนื้อที่ 9,730 ไร่ หรือร้อยละ 9.17 ของพื้นที่ตำบล รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 7,791 ไร่ หรือร้อยละ 7.34 โดยส่วนใหญ่เป็นป่าผลัดใบสมบูรณ์ถึงร้อยละ 6.60 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด ลำดับต่อมาได้แก่พื้นที่ประเภทแหล่งน้ำ เนื้อที่ 3,721 ไร่หรือร้อยละ 3.51 ของพื้นที่ โดยเป็นพื้นที่ของอ่างเก็บน้ำถึง

3,534 ไร่ พื้นที่ประเภทอื่นๆ จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย มีเนื้อที่ 739 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของพื้นที่
สรุปได้ตามรูปที่ 3-2

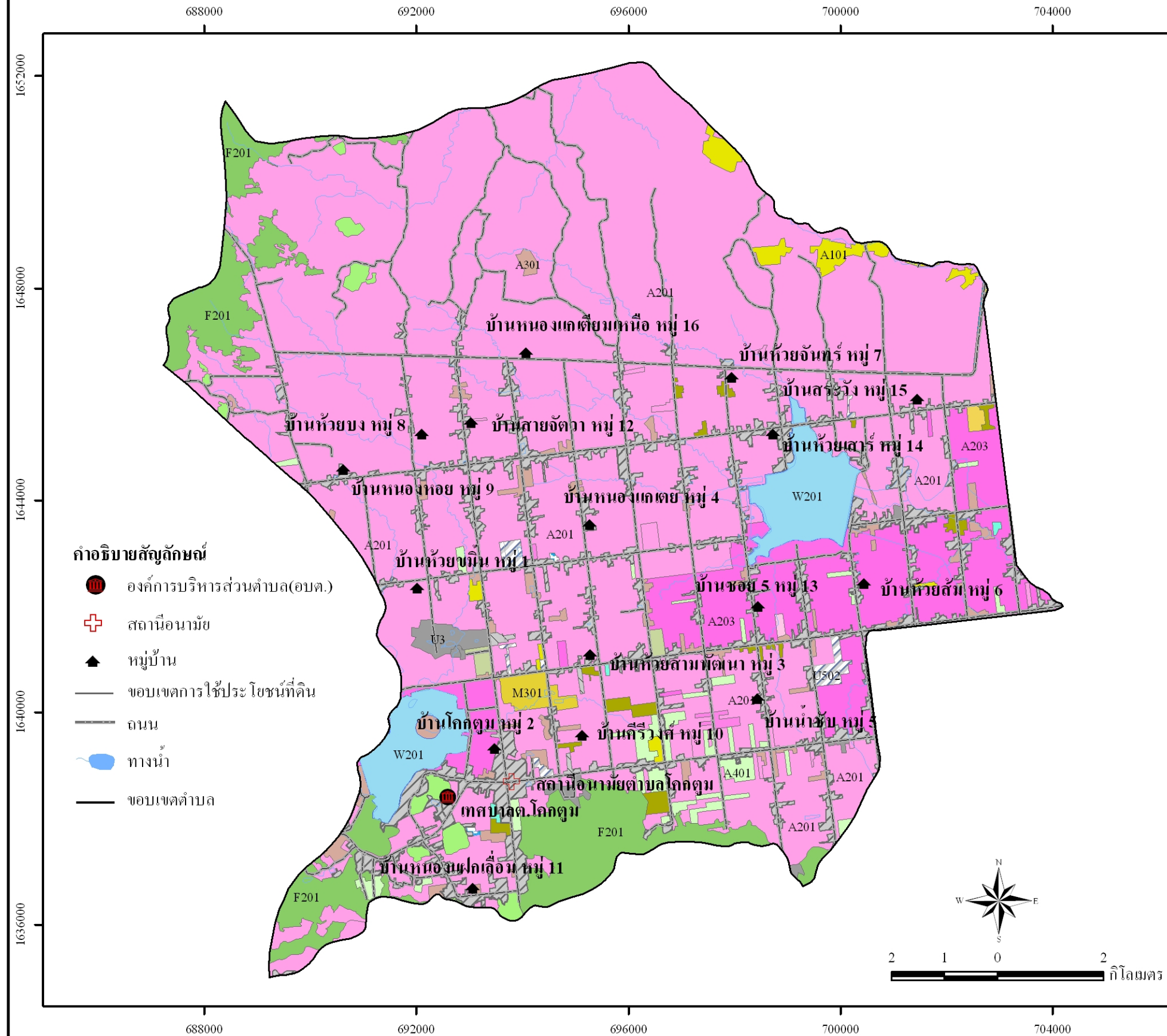
รูปที่ 3-2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลโลกตุม

ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันของตำบลโลกตุม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. พื้นที่เกษตรกรรม	84,121	79.29
พืชไร่ผสม	70,191	66.15
อ้อย	9,015	8.50
ไม้ยืนต้นผสม	1,752	1.65
ไม้ผลผสม	1,385	1.31
นา	890	0.84
โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	660	0.62
ข้าวโพด	125	0.12
สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	62	0.06
ไร่ร้าง	41	0.04
2. พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง	9,730	9.17
หมู่บ้าน	8,147	7.68
สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	644	0.61
โรงงานอุตสาหกรรม	456	0.43
ถนน	355	0.33
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	128	0.12

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
3. พื้นที่ป่าไม้	7,791	7.34
ป่าผลัดใบสมบูรณ์	7,006	6.60
ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	785	0.74
3. พื้นที่แหล่งน้ำ	3,721	3.51
อ่างเก็บน้ำ	3,534	3.33
คลองชลประทาน	160	0.15
บ่อน้ำในไร่นา	27	0.03
4. พื้นที่อื่นๆ	739	0.69
เหมืองแร่	457	0.43
ทุ่งหญ้า	196	0.18
พื้นที่ถม	86	0.08
รวม	106,102	100.00

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโลกตุม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

- องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)
- สถานีอนามัย
- หมู่บ้าน
- ขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- ถนน
- ทางน้ำ
- ขอบเขตตำบล

คำอธิบายหน่วยแผนที่			
หน่วยแผนที่	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ	
A101	นา	890	0.84
A200	ไร่ร้าง	41	0.04
A201	พืชไร่ผสม	70,191	66.15
A202	ข้าว โพล	125	0.12
A203	อ้อย	9,015	8.50
A301	ไม้ยืนต้นผสม	1,752	1.65
A401	ไม้ผลผสม	1,385	1.31
A703	โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	660	0.62
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	62	0.06
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	785	0.74
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	7,006	6.60
M101	ทุ่งหญ้า	196	0.18
M301	เหมืองแร่	457	0.43
M405	พื้นที่ถม	86	0.08
U201	หมู่บ้าน	8,147	7.68
U3	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	644	0.61
U405	ถนน	355	0.33
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	456	0.43
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร 128		0.12
W201	อ่างเก็บน้ำ	3,534	3.33
W202	บ่อน้ำในไร่นา	27	0.03
W203	คลองชลประทาน	160	0.15
		106,102	100.00

ส่วนวางแผนการใช้ที่ดิน
 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
 กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 3-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโลกตุม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการพิจารณาศักยภาพของหน่วยทรัพยากรดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆในระดับการจัดการที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากสมบัติของดินด้านกายภาพและเคมี สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งความยากง่ายในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืช หรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน

คุณภาพที่ดิน (Land Qualities :LQ) ที่นำมาประเมินสำหรับการปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ 25 ชนิด สำหรับในพื้นที่ตำบลนี้อาจนำคุณภาพที่ดินมาประเมินเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล ความแตกต่างของภูมิภาค และระดับความรุนแรงของคุณลักษณะดินที่มีผลต่อผลผลิตตลอดจนชนิดของพืช และความต้องการการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Requirements : LUR) ดังนั้นคุณภาพที่ดินที่นำมาใช้มีดังนี้

- **ระบบอุณหภูมิ (Temperature regime :t)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูเพาะปลูกเพราะอุณหภูมิมิอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด การออกดอกของพืชบางชนิด และมีส่วนสัมพันธ์กับขบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช

- **ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อรากพืช (Moisture availability : m)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ระยะเวลาของการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีหรือความต้องการน้ำในช่วงการเจริญเติบโตของพืช และลักษณะของเนื้อดิน ซึ่งมีผลทางอ้อมในเรื่องความจุในการอุ้มน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

- **ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability : o)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ สภาพการระบายน้ำของดิน ทั้งนี้พืชโดยทั่วไปรากพืชต้องการออกซิเจนในขบวนการหายใจ

- **ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability : s)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน

- **สภาวะการหยั่งลึกของราก (Rooting conditions :r)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลึกของดิน ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน และชั้นการหยั่งลึกของราก โดยความยากง่ายของการ

หยังลึกของรากในดินมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน โครงสร้างของดิน การเกาะตัวของดิน และปริมาณกรวดหรือเศษหินที่พบในหน้าตัดดิน

- ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard :f) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ จำนวนครั้งที่น้ำท่วมในช่วงรอบปี

- การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts :x) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณเกลืออิสระที่สะสมมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช

- สารพิษ (Soil toxicities :z) ระดับความลึกของชั้น jarosite ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของดินจะทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก ปริมาณซัลเฟตของเหล็กและอลูมิเนียมในดินจะสูงมากจนเป็นพิษต่อพืช ในที่นี้พิจารณาความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากปฏิกิริยาดินจะทำให้สภาพต่างๆ ทางด้านเคมีและชีวภาพของดินถูกเปลี่ยนไปในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกหรือมีผลต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดินสามารถเป็นตัวควบคุมระดับของธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่าง ของดิน โดยขึ้นอยู่กับชนิดของพืชที่ปลูกด้วย เพื่อให้ความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

- ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization :w) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ ปริมาณหิน โส่ ปริมาณก้อนหิน และการมีเนื้อดินเหนียวจัดซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการไถพรวนโดยเครื่องจักร

- ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard :e) คุณลักษณะ ที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่

4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

หลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) คือ

- (1) อันดับที่เหมาะสม(Order S : Suitability)
- (2) อันดับที่ไม่เหมาะสม(Order N : Not Suitability)

และจาก 2 อันดับที่ได้แบ่งย่อยออกเป็น 4 ชั้น (Class) ดังนี้

S1 : ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly Suitable)

S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately Suitable)

S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally Suitable)

N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not Suitable)

การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลเป็นการประเมินความสามารถของดินหรือประเมินศักยภาพของดินต่อการปลูกพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพที่ดินจากชุดดินที่ได้ทำการสำรวจไว้ในชั้นละเอียด (ส่วนสำรวจจำแนกดินที่ 1, 2551) กับความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละชนิด เพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินต่างๆ ต่อประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้ ได้ทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าวออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้ปัจจัยหรือข้อจำกัดต่างๆ พิจารณาผลของการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลได้ดังตารางที่ 4-1 และการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าว สามารถสรุปชุดดินและเนื้อที่ของแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีชั้นเหมาะสมของที่ดินสูง ปานกลาง และความเหมาะสมเล็กน้อย ดังตารางที่ 4-2 , 4-3 และ 4-4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-1 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

หน่วย แผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	ทานตะวัน	มันสำปะหลัง	อ้อย	มะม่วง	มะขาม	พื้งหญ้าเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เขต ชลประทาน									92,288	86.98
1	S1	N	N	N	N	N	N	N	623	0.59
28	N	S1	S1	S1	S1	S2s	S2s	S2z	45,954	43.31
29	N	S2n	S2n	S3z	S2snz	S2snz	S2snz	S2snz	8,755	8.25
47C	N	S3rk	S3rk	S3rk	S3rk	N	N	S2srk	167	0.16
52B	N	S3rk	S3rk	S3rk	S3rk	S3r	S3r	S2rk	2,524	2.38
52C	N	S3rk	S3rk	S3rk	S3rk	S3r	S3r	S2rk	3,728	3.51
52D	N	S3rke	S3rke	S3rke	S3rke	S3r	S3r	S2rkwe	3,346	3.15
54B	N	S1	S1	S1	S1	S1	S1	S2z	19,223	18.12
54C	N	S2e	S2e	S2e	S2e	S1	S1	S2z	1,288	1.21
62	N	N	N	N	N	N	N	N	6,680	6.3
หน่วยพื้นที่ เบ็ดเตล็ด									13,814	13.02
SC	N	N	N	N	N	N	N	N	363	0.34
U	-	-	-	-	-	-	-	-	9,730	9.17
W	-	-	-	-	-	-	-	-	3,721	3.51
รวม									106,102	100

คำอธิบาย

- S1 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินสูง
 S2 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง
 S3 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย
 N = ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมของที่ดิน

m	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
o	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
s	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
n	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
r	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการหยั่งลึกของราก
x	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากมีเกลือมากเกินไป
k	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากสภาวะเขตกรรม
w	=	ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
e	=	ข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน

ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมของที่ดินสูง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	1
2. ข้าวโพด	-	28,54B
3. ทานตะวัน	-	28,54B
4. มันสำปะหลัง	-	28,54B
5. อ้อย	-	28,54B
6. มะม่วง	-	28,54B,54C
7. มะขาม	-	28,54B,54C
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพด	-	29,54C
3. ทานตะวัน	-	29,54C
4. มันสำปะหลัง	-	54C
5. อ้อย	-	28,29,54C
6. มะม่วง	-	29,54C
7. มะขาม	-	28,29
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	28,29,47C,52B,52C,52D,54B, 54C

ตารางที่ 4-4 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพด	-	47C,52B,52C,52D
3. ทานตะวัน	-	47C,52B,52C,52D
4. มันสำปะหลัง	-	29,47C,52B,52C,52D
5. อ้อย	-	47C,52B,52C,52D
6. มะม่วง	-	52B,52C,52D
7. มะขาม	-	52B,52C,52D
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

บทที่ 5

ศักยภาพของพื้นที่ปัญหา – ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร

ศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจได้ในพื้นที่ตำบลและข้อมูลทุติยภูมิ รายงานแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนา 3 ปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลและหรือเทศบาล โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ส่วนที่ 2 ปัญหาของเกษตรกร(ปัญหาด้านการประกอบอาชีพและปัญหาด้านการครองชีพ)และความต้องการของเกษตรกร(ความต้องการด้านการประกอบอาชีพและความต้องการด้านการครองชีพ)ส่วนที่ 3 ศักยภาพของพื้นที่(จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่)

5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน

จากการสำรวจเกษตรกรตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนคติด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง สภาพดินที่ใช้ทำการเกษตรในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นดินดำและดินร่วน หากสภาพดินเสื่อมโทรมเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยชีวภาพและใช้ปุ๋ยพืชสดเช่น โสน ถั่วต่างๆ ในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนเป็นหลักโดยในบางพื้นที่จะใช้น้ำจากบ่อบาดาล บ่อ สระ เกี่ยวกับปัญหาภัยแล้งหรือขาดแคลนน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 75.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาทุกปี ส่วนปัญหาน้ำท่วมมีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 65.63 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาทุกปี ในด้านความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ยูคาลิปตัส ไม้ผลหรือสบู่ดำ เกษตรกรตัวอย่างบางส่วนไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือร้อยละ 53.13 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยให้เหตุผลว่าพืชเดิมที่ปลูกดูแลรักษาง่าย มีตลาดรองรับและได้รับผลผลิตเร็ว แต่มีเกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 46.88 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยให้เหตุผลว่าพืชชนิดใหม่ปลูกดูแลรักษาง่าย ราคาผลผลิตเป็นที่น่าพอใจและมีโรงงานรับซื้อ ในด้านความสนใจต่อพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 81.25 มีความสนใจและเกือบทั้งหมดมีความสนใจในการทำเกษตรอินทรีย์แบบใช้สารเคมีระดับปลอดภัยและปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์ในตำบลเริ่มแพร่หลายมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความสนใจในการทำเกษตรแบบพอเพียง เกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 68.75 ของ

เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตซึ่งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า สำหรับแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 96.88 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ทราบแนวทางในการเพิ่มผลผลิตโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกพืชหมุนเวียน เข้ารับการฝึกอบรมหรือหาความรู้เพิ่มและปลูกพืชปุ๋ยสดเช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ ในด้านการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้ามีเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 56.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่เลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า โดยสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อการค้าได้แก่ สัตว์ปีก ไก่ และโคเนื้อ

ในด้านการได้รับบริการจากกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับบริการจากกรมพัฒนาที่ดินโดยประเภทบริการที่ได้รับได้แก่ สารเร่ง(พด.ต่างๆ) คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดินและเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดต้องการความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะขุดลอกแหล่งน้ำและบ่อ สระในไร่นา ในด้านความยินดีที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตรบางส่วนเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ยินดีที่จะทำตามหรือร้อยละ 53.13 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมดเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินและร้อยละ 90.32 เคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน คำแนะนำจากหมอดินอาสาและเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลหรืออำเภอ สำหรับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินที่ใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการมากที่สุดได้แก่ สารเร่งพด.2 ใช้ผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด สารเร่งพด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมักและสารเร่งพด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช ดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 ทักษะของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

รายการ	ร้อยละ
➤ พืชหลักที่เกษตรกรปลูก	
ข้าว	6.25
นอกเขตชลประทาน	100.00
อ้อยโรงงาน	6.25
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	78.13
มันสำปะหลัง	12.50

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ สภาพดินที่เกษตรกรปลูกพืชหลัก	
ดินไม่มีปัญหา	
ดินดำ	65.63
ดินร่วน	31.25
ดินร่วนปนทราย	21.88
ดินมีปัญหา	
ดินมีกรวดหินปะปน	21.88
➤ วิธีแก้ไขดินเสื่อมโทรมของเกษตรกร	
ใส่วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	
ใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	71.88
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ	53.13
ใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น โสน ถั่วต่างๆ	37.50
ใส่ปุ๋ยเคมี	28.13
ใช้วิธีทางพืช	
ปลูกพืชหมุนเวียน	34.38
ไม่เผาเศษ/ซากพืช	28.13
วิธีการอื่นๆ	
ใช้วัสดุคลุมดิน	12.50
➤ แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำการเกษตร	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	
น้ำฝน	87.50
ห้วย คลอง	12.50
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	
บ่อบาดาล บ่อ สระ เหมือง/ฝาย/ฝายน้ำล้น	18.75
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	25.00

มี

75.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ ช่วงระยะเวลาที่เกิดปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำ	
ทุกปี	45.83
1-2 ปีต่อครั้ง	33.33
3-5 ปีต่อครั้ง	20.83
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	34.38
มี	65.63
➤ ช่วงระยะเวลาการเกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร	
ทุกปี	47.62
1-2 ปีต่อครั้ง	23.81
3-5 ปีต่อครั้ง	28.57
➤ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนจากพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรม	
ไม่ต้องการ	53.13
ต้องการ	46.88
➤ พืชที่เกษตรกรต้องการปลูกทดแทนพืชเดิม	
อ้อยโรงงาน	46.67
มันสำปะหลัง	66.67
ไม้ผล	6.67
➤ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเป็นพืชชนิดใหม่ เพราะพืชชนิดใหม่	
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	53.33
ราคาผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ	46.67
ได้รับผลผลิตเร็ว	26.67
เป็นพืชที่ให้ผลผลิตนานหลายปี	26.67
มีโรงงานรับซื้อ/ใกล้แหล่งรับซื้อ	26.67
➤ เกษตรกรไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเพราะพืชเดิม	
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	41.18

มีตลาดรองรับ/เป็นที่ต้องการของตลาด		35.29
ตารางที่ 5-1 (ต่อ)		
	รายการ	ร้อยละ
	ได้รับผลผลิตเร็ว	35.29
	ราคาผลผลิตดี	29.41
➤	ความสนใจของเกษตรกร เมื่อมีผู้มาแนะนำส่งเสริมพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่	
	สนใจ	81.25
	ไม่แน่ใจ	18.75
➤	แนวทางของเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตพืช	
	ไม่ทราบ	3.13
	ทราบ	96.88
	ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	61.29
	ปลูกพืชหมุนเวียน	54.84
	เข้ารับการฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่ม	35.48
	เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	32.26
	ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ	32.26
➤	ความสนใจของเกษตรกรในการทำการเกษตรอินทรีย์	
	ไม่สนใจ	3.13
	สนใจ	96.88
➤	ชนิดของเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรสนใจ	
	ไม่ใช้สารเคมี	48.39
	ใช้สารเคมีระดับปลอดภัย	51.61
➤	การทำการเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้าน/ตำบล	
	ไม่มี	46.88
	มี	53.13
➤	ความสนใจของเกษตรกรที่จะทำการเกษตรแบบพอเพียง	
	สนใจ	87.50
	ไม่แน่ใจ	12.50

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

	รายการ	ร้อยละ
➤ การรวมกลุ่มกันผลิตหรือจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน	ไม่มี	68.75
	มี	31.25
➤ เกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้	ไม่เลี้ยง	43.75
	เลี้ยง	56.25
➤ ชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง	สัตว์ปีก	72.22
	โคนม	27.78
	โคเนื้อ	22.22
➤ บริการจากกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรในหมู่บ้าน/ตำบล เคยได้รับ	ไม่มี	12.50
	มี	87.50
➤ ชนิดของบริการที่ได้รับจากกรมพัฒนาที่ดิน	ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน(สารเร่ง พด. ต่างๆ)	96.43
	เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	53.57
	คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน	53.57
	หญ้าแฝก	46.43
	เข้ารับการฝึกอบรม/ดูงาน	32.14
	คำแนะนำ/ความช่วยเหลือจากหมอดินอาสา	28.57
	ปุ๋ยหมัก	25.00
	ไถกลบตอซัง	25.00
	ตรวจสอบสภาพดิน	17.86
	➤ การพัฒนาแหล่งน้ำในหมู่บ้าน เกษตรกรคิดว่ากรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุน/ช่วยเหลือ	สนับสนุน/ช่วยเหลือ
➤ ประเภทแหล่งน้ำที่เกษตรกรต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินช่วยเหลือ ได้แก่		

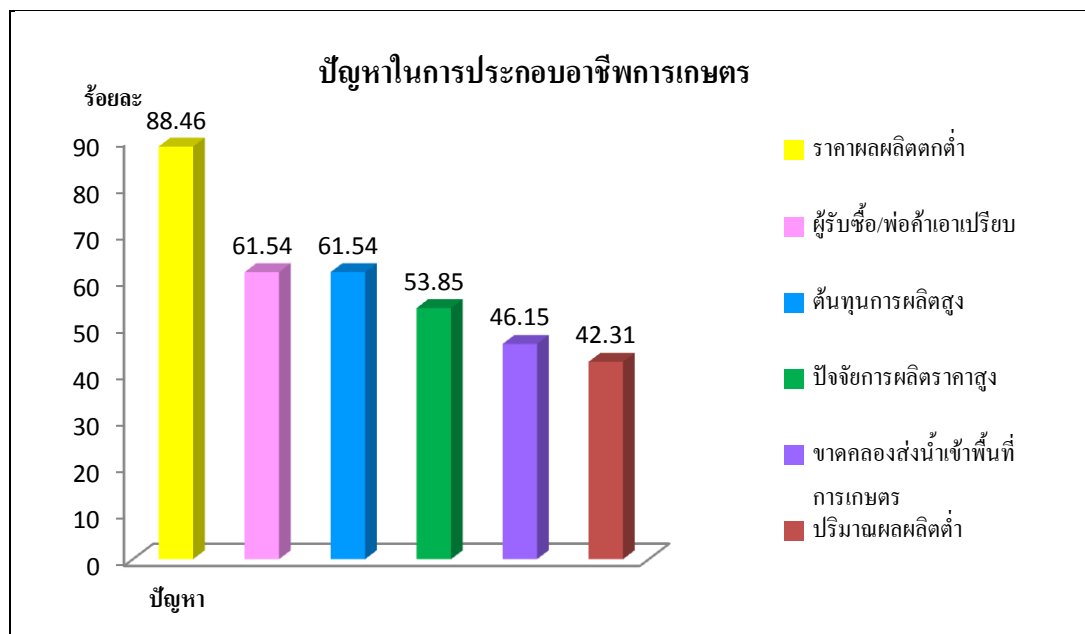
ชุดลอกแหล่งน้ำ		ร้อยละ
ตารางที่ 5-1 (ต่อ)		
รายการ	ร้อยละ	
บ่อ สระในไร่นา	53.13	
ทำฝายกั้นน้ำ	28.13	
วางท่อ/คลอง/ระบบส่งน้ำ	21.88	
➤ ความเต็มใจของเกษตรกรที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันรักษาหน้าดินและอนุรักษ์น้ำในพื้นที่เพาะปลูก		
ไม่แน่ใจ	31.25	
ยินดี	53.13	
ไม่ยินดี	15.63	
➤ เหตุผลที่เกษตรกรไม่ยินดีปลูกหญ้าแฝก		
พื้นที่ราบไม่ลาดชันจึงไม่มีปัญหาดินถูกชะล้างพังทลาย	100.00	
➤ เกษตรกรเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน		
ไม่เคย	3.13	
เคย	96.88	
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินเคยทดลองใช้	90.32	
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินไม่เคยทดลองใช้	9.68	
➤ บุคคล/สื่อที่แนะนำให้เกษตรกรใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน		
เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	92.86	
หมอดินหมู่บ้าน/ตำบล	82.14	
เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ/ตำบล และ/หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น	35.71	
สื่อต่างๆ	17.86	
➤ ชนิดผลิตภัณฑ์บำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรต้องการใช้		
สารเร่ง พด.2 ใช้ทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	93.75	
เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	75.00	
สารเร่ง พด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก	71.88	
สารเร่ง พด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช	40.63	
สารเร่ง พด.3 ใช้ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมโรคพืช	25.00	
สารปรับปรุงบำรุงดิน พด.4 ใช้ปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร	25.00	
หญ้าแฝก	21.88	

ที่มา : จากการสำรวจ , 2552

5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

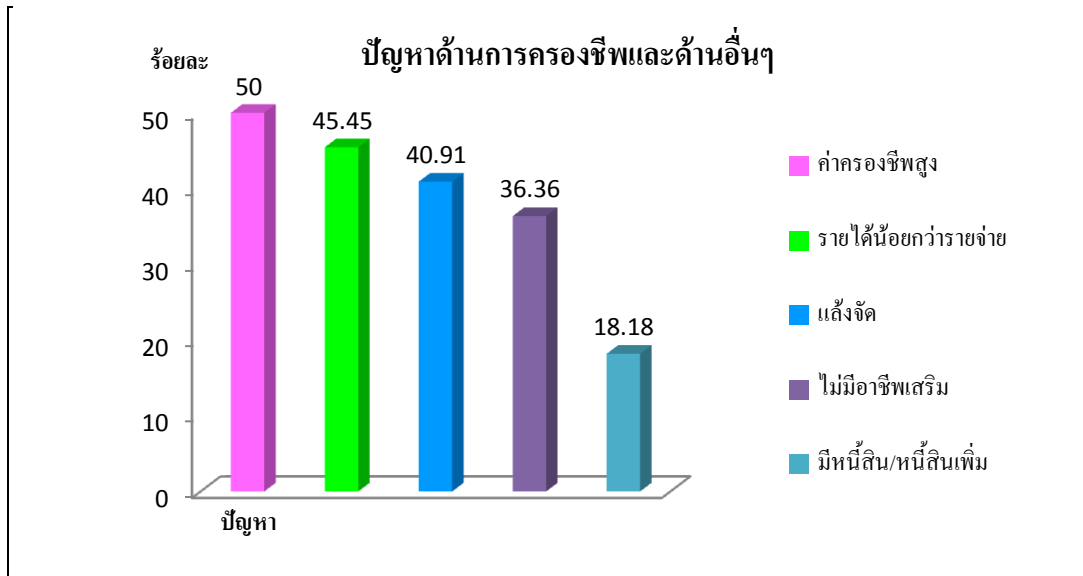
5.2.1 ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการครองชีพ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรในตำบลประสบปัญหาที่สำคัญสองประการได้แก่ ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและด้านการครองชีพ ซึ่งปัญหาด้านการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ประสบปัญหาหรือร้อยละ 81.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำคิดเป็นร้อยละ 88.46 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูงพอค่าเอาเปรียบและปัจจัยการผลิตราคาสูงคิดเป็นร้อยละ 61.54 61.54 และ 53.85 ตามลำดับที่เหลือเป็นปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-1

กราฟที่ 5-1 ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร

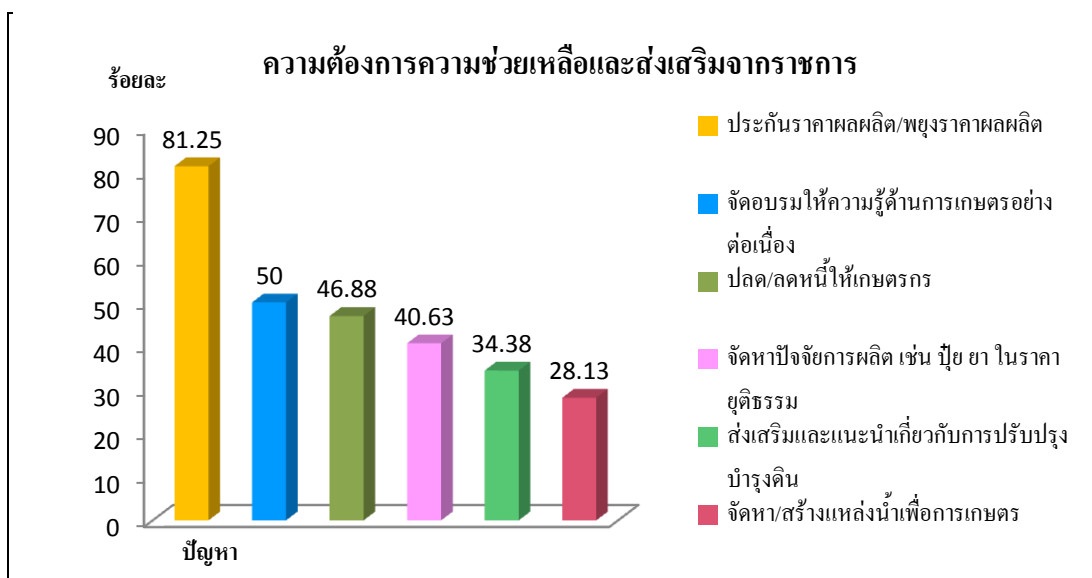
ส่วนปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ มีเกษตรกรตัวอย่างประสบปัญหาร้อยละ 68.75 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ค่าครองชีพสูงคิดเป็นร้อยละ 50.00 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ รองลงมาได้แก่ รายได้น้อยกว่ารายจ่าย แล้งจัดและไม่มีอาชีพเสริมคิดเป็นร้อยละ 45.45 40.91 และ 36.36 ดังกราฟที่ 5-2

กราฟที่ 5-2 ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ

5.2.2 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากทางราชการ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่ามีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการหรือร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งความต้องการความช่วยเหลือที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ประกันราคาผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 81.25 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการความช่วยเหลือ รองลงมา ได้แก่ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ปลูกหรือลดหนี้ให้เกษตรกรและจัดหาปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย ยา ในราคา ยุติธรรมคิดเป็นร้อยละ 50.00 46.88 และ 40.63 ที่เหลือเป็นความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-3

กราฟที่ 5-3 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ

5.3 ศักยภาพของพื้นที่

ศักยภาพของพื้นที่ ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพให้พื้นที่ของตำบลที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนรวมทั้งปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาด้านต่างๆ ข้อมูลที่ศึกษาได้จากข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจในพื้นที่ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่นโยบายของระดับต่างๆ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลแผนงานและ โครงการต่าง ๆ เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จุดแข็ง

- มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบของลุ่มน้ำป่าสักตอนล่าง ทำให้ดินมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช
- ทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว มีการระบายน้ำดี สีดำหรือสีน้ำตาล ที่มีความลึกมาก พื้นที่ดอนเหมาะสำหรับปลูกพืชไร่
- มีทรัพยากรน้ำที่ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติและลำน้ำสาขา ประกอบด้วยน้ำชลประทานจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยซบเหล็กและอ่างเก็บน้ำห้วยส้ม
- สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเอื้อให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี
- มีแหล่งแร่หินปูน ที่มีคุณภาพดีและมีปริมาณมาก ทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมหินปูนขนาดใหญ่ตั้งอยู่หลายแห่ง

จุดอ่อน

- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน บริเวณที่อยู่ห่างจากแหล่งน้ำ อาจประสบปัญหาภัยแล้ง ในบางปีที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยหรือฝนทิ้งช่วงได้
- เกษตรกรบางส่วนได้ใช้ทรัพยากรดินและน้ำ โดยขาดความตระหนักต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การเพาะปลูกพืชตลอดทั้งปี โดยมิได้พักดินหรือฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน
- เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในส่วนของปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ในปริมาณมาก บางส่วนได้ตกค้างและสะสมอยู่ในดิน ตลอดจนการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ เป็นอันตรายต่อผู้ใช้น้ำและสัตว์น้ำ

โอกาส

- รัฐบาลได้กำหนดเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ประกอบกับประชาชนมีความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ลดปริมาณการใช้สารเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีมากขึ้น
- เนื่องจากวิกฤต โลกร้อน ทำให้หน่วยงานของรัฐ มีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์พื้นที่ฟูและส่งเสริม การจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืนเช่นการไปกลบตอซังและการปลูกต้นไม้ยืนต้น เป็นต้น
- รัฐบาลมีนโยบายการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ที่ดินทิ้งร้างและที่ดินว่างเปล่า เพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อุปสรรค

- สภาพอากาศปัจจุบันมีความแปรปรวนจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งบ่อยครั้งขึ้น รวมถึงการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก
- นโยบายที่ดิน กำหนดให้ที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีราคาและมีเจ้าของ เป็นอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จุดแข็ง

- พื้นที่ของตำบลบางส่วนอยู่ในเขตชลประทาน ที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี
- มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ทั้งระบบโครงข่ายคมนาคม ไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงทางลำเลียงผลผลิตจากไร่นาสู่ตลาด ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีหน่วยงานดูแลและบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีองค์กรส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการพัฒนาและปรับปรุงระบบ โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตำบล

จุดอ่อน

- ขาดระบบการป้องกันอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรต้องประสบภัยน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง

- ในบางพื้นที่ชุมชนยังขาดความร่วมมือในการช่วยกันจัดการดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นสาธารณะสมบัติ

โอกาส

- รัฐบาลมีนโยบายกำหนดให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก (ครัวไทยสู่ครัวโลก) ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องดูแลและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้สมบูรณ์ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ของตำบลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ
- พื้นที่ของตำบลตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครและเป็นพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี ทำให้มีโอกาสได้รับงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ตลาดกลาง และการคมนาคมขนส่ง มากกว่าพื้นที่อื่น

อุปสรรค

- เนื่องจากประเทศไทย เป็นประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐานให้สมบูรณ์ทั่วถึง จำเป็นต้องใช้เวลาและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ
- การบริหารประเทศ ภาคการเมืองขาดเสถียรภาพ ทำให้การพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะ โครงการขนาดใหญ่ได้รับผลกระทบ

ด้านเศรษฐกิจ

จุดแข็ง

- ตามข้อมูลเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประชากรในตำบลโคกตูม มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อปีต่อคนร้อยละ 70.00 ของประชากรทั้งหมด
- เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่จึงไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชเดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเพราะพืชเดิมที่ปลูกดูแลรักษาง่าย มีตลาดรองรับ และได้รับผลผลิตเร็ว
- มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ ได้แก่ กลุ่มสตรีอาสาโคกตูม กลุ่มแม่บ้านหนองแถมและกลุ่มชุมชนหมู่ 7
- เกษตรกรที่สำรวจเกือบทั้งหมดสนใจรับเทคโนโลยีใหม่และทราบวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ใสปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกพืชหมุนเวียน และเข้ารับการฝึกอบรมหรือหาความรู้เพิ่ม

- เกษตรกรที่สำรวจร้อยละ 56.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า โดยสัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ สัตว์ปีก โคนมและโคนเนื้อ

จุดอ่อน

- เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก
- การเร่งจำหน่ายผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวทันที ทำให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตต่ำ
- ขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตเพราะการรวมกลุ่มอาชีพยังมีน้อยและบางกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ทำให้ถูกผู้ซื้อเอาเปรียบโดยกตราคาผลผลิตให้ต่ำ
- เกษตรกรมีรายได้น้อยพอรายจ่ายเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในด้านการจัดการเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดหนี้สินนอกระบบและในระบบ

โอกาส

- เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการทำการเกษตรแบบพอเพียงและสนใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่ต้องการทำแบบใช้สารเคมีระดับปลอดภัย ปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์ในตำบลเริ่มแพร่หลายมากขึ้น ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจได้เป็นอย่างดี
- นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลเอื้ออำนวยในการพัฒนาจังหวัดลพบุรี โดยสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน จัดให้มีและพัฒนาศูนย์แสดงสินค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประจำตำบล (OTOP) ในระดับจังหวัดและชุมชน
- มีแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ซึ่งประกอบด้วยแผนงานและโครงการพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีและแผนการลงทุน แผนธุรกิจชุมชน
- รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาคาความยากจน มีการปลดหนี้และไถ่ถอนที่ดินให้แก่เกษตรกรที่เป็นหนี้นอกระบบ
- รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการทำการเกษตร

อุปสรรค

- ขาดงบประมาณในการสนับสนุนด้านการเกษตร
- รัฐบาลไม่สามารถประกันราคาสินค้าทางการเกษตรหลายชนิดได้
- เกษตรกรไม่มีความรู้ด้านวิชาการใหม่

- ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าจ้างแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ราคาผลผลิตการเกษตร โดยเฉพาะข้าว ขึ้นอยู่กับตลาดโลกและตลาดภูมิภาค การแก้ไขปัญหา ราคาผลผลิตตกต่ำจึงทำได้ลำบาก
- ภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้งและน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตต่ำ

ด้านสังคม

จุดแข็ง

- ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีการประกอบกิจกรรมตามประเพณีและตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- ประชาชนมีลักษณะชุมชนและวิถีชีวิตแบบเครือญาติ พี่น้องกันเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- มีการส่งเสริม กีฬาระหว่างหมู่บ้านและกีฬาพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรงและเพื่อด้านยาเสพติด
- ประชาชนให้ความสำคัญและรักษาความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น โดยจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามเป็นประจำทุกปี
- ผู้สูงอายุได้รับการดูแลโดยมีโครงการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้เพื่อการยังชีพ
- มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในตำบล 16 โรง เช่น โรงทำเครื่องเรือนจากไม้ โรงทำถุงพลาสติก โรงทำน้ำแข็ง โรงทำประตู-หน้าต่างเหล็กตัด โรงทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต โรงทำผลิตภัณฑ์พลาสติก ซึ่งสามารถรองรับแรงงานในตำบลได้จำนวนหนึ่ง

จุดอ่อน

- ประชากรรวมทั้งเกษตรกรยากจน รายได้น้อยกว่ารายจ่ายเพราะขาดวินัยในการใช้จ่ายค่าครองชีพสูงทำให้มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง
- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทำให้มีความคิดในการแข่งขันเพื่อประกอบอาชีพน้อยขาดความคิดริเริ่มไม่กล้าลงทุน เกษตรกรบางส่วนขาดความรู้และไม่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

- ประชาชนและเกษตรกรมีปัญหาไม่มีอาชีพเสริม
- มีปัญหาเรื่องยาเสพติดระบาด

โอกาส

- มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่หลายหน่วยงาน เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีพัฒนาที่ดิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น
- หน่วยงานระดับท้องถิ่นมีนโยบายในการพัฒนาทางวิชาการควบคู่กับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและสนับสนุนด้านกีฬาในตำบล โดยสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาและสถานที่ออกกำลังกาย เพื่อให้ประชาชนมีร่างกายแข็งแรง ปลอดภัยจากยาเสพติด
- มีโครงการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากจนไร้โอกาส รวมทั้งผู้ประสบภัยให้กว้างขวาง และมีประสิทธิภาพโดยเพิ่มสัดส่วนงบประมาณ

อุปสรรค

- การแปรเปลี่ยนความเจริญจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเน้นภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงและมีปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงานและปัญหาแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น
- การกระจายอำนาจของส่วนภูมิภาคให้ท้องถิ่นยังไม่เต็มรูปแบบเนื่องจากท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมและศักยภาพการรองรับกำลังเริ่มต้น
- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผน
- ขาดความชัดเจนในนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล ทำให้บุคลากรขาดการประสานงานและความเข้าใจในภารกิจที่ถ่ายโอน
- จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการที่ประชาชนเสนอขอรับการช่วยเหลือในแต่ละปี

5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ทำให้สามารถนำมาสร้างเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาต่อไป กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เป็นตัวอย่างได้พอสังเขปดังนี้

กลยุทธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

- ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงทรัพยากรดินและน้ำ โดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ทดแทนหรือควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีมีทางการเกษตรตามความจำเป็น อันจะส่งผลต่อมูลค่าการนำเข้าสารเคมีเกษตรให้ลดลงและสามารถใช้ทรัพยากรดินได้ยั่งยืนยาวนานมากขึ้น
- ส่งเสริมให้มีการจัดการ การใช้ที่ดินตามความเหมาะสมและศักยภาพของที่ดินและดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า
- มีการควบคุมดูแลการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างปลอดภัยไม่ให้ส่งผลและตกค้างในทรัพยากรดินและน้ำ เพื่อให้คุณภาพดินและน้ำมีความปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- สร้างจิตสำนึกส่วนรวมของชุมชน รวมถึงเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- อนุรักษ์ให้มีการปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดภาวะโลกร้อน
- ในส่วนของกรมพัฒนาที่ดิน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการอบรมส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้ความรู้ด้านการเกษตรและรวมถึงการให้บริการปรับพื้นที่ทำการเกษตรให้เหมาะสม เพื่อให้ทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ควรดำเนินการถ่ายโอนสาธารณูปโภค ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลจัดการและบำรุงรักษา สาธารณะสมบัติให้ใช้งานได้อย่างประสิทธิผลยาวนาน
- ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ต้องจัดทำประชาพิจารณ์ผ่านความเห็นชอบของชุมชน และให้ชุมชนผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมมากที่สุด
- การดำเนินการด้าน โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เกี่ยวข้องกับชุมชนและพื้นที่กว้างจะต้องมีการศึกษา ประเมินผลกระทบและมีการบูรณาการข้อมูล แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องกันก่อนการดำเนินการ

กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ

- ส่งเสริมการทำการเกษตร โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาหาร เน้นให้เกษตรกรมีรายได้เพื่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน
- ถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินและส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ เช่น การทำการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพตลอดจนน้ำสกัดชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีโดยอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรรู้ถึงคุณและโทษของการใช้สารเคมี นอกจากนี้ลดค่าใช้จ่ายแล้วยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง
- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแปรรูปสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร
- พัฒนาและส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน
- ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักถึงการรวมกลุ่ม เพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคา และเพื่อให้เกิดแนวทางนำไปสู่การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็ง
- จัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจำหน่ายแก่เกษตรกรและ/หรือกลุ่มเกษตรกรในราคายุติธรรม และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยและรวมกลุ่มกันจำหน่ายโดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้จัดการ
- ประกันราคาผลผลิตในช่วงเวลาที่เหมาะสมทันเวลาเพื่อนจะได้เป็นประโยชน์แก่ตัวเกษตรกรเองมากกว่าพ่อค้าคนกลาง
- รัฐจัดหาแหล่งเงินทุนและแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ

กลยุทธ์ด้านสังคม

- แก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”และ“เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”โดยให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าใจและดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้และนำความรู้จากภูมิปัญญามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน
- ปลูก/ลดหนี้ให้แก่เกษตรกรและลดภาระหนี้ให้แก่ประชาชนทั่วไป เช่น จัดตั้งโรงสีชุมชนเพื่อประชาชนได้บริโภคข้าวสารที่มีราคาถูก
- ให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด แก้ไข รมณรงค์การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันดูแลและสมาชิกในครอบครัวช่วยกันดูแล
- เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล

- มีการสร้างงานในช่วงเวลาออกฤดูกาลเกษตร เพื่อลดการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่

บทที่ 6

เขตการใช้ที่ดิน

6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เป็นผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิอากาศ รวมทั้งลักษณะการใช้ที่ดิน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร่วมกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ของจังหวัด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร สามารถนำมาประเมินเพื่อกำหนดเป็นเขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 106,102 ไร่ สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตทหาร เขตอุตสาหกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่นๆ ดังตารางที่ 6-1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1.1 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ประมาณ 49,681 ไร่ หรือร้อยละ 46.82 ของพื้นที่ทั้งตำบล เขตเกษตรกรรมนี้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลเขาพระงาม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ โดยทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้น้ำฝน ความเหมาะสมของดิน และปัญหาการใช้ที่ดินก็แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนพัฒนาการเกษตรประสบผลสำเร็จ และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้ง่ายขึ้น จึงได้จัดแบ่งพื้นที่เขตการเกษตรเป็น 3 เขต คือ เขตเกษตรก้าวหน้า เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายละเอียด และข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1.1.1 เขตเกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ประมาณ 47,294 ไร่ หรือร้อยละ 44.58 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูงสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจทั่วไป เป็นการทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 4 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 1)

มีเนื้อที่ประมาณ 44,484 ไร่ หรือร้อยละ 41.93 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่โดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลาง สำหรับการปลูกพืชไร่ทั่วไป ทรัพยากรดินที่พบในเขตนี้ ประกอบด้วย กลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง กลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรด

จัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และกลุ่มดินลึกลับปานกลางถึงชั้นปูน ปฏิกริยาดินเป็นด่าง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ในเขตนี้มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชันไม่เกิน 12 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ เลี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก บางพื้นที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์

ข้อเสนอแนะ

- (1) เลือกปลูกพืชพันธุ์ดี ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งจัดระยะเวลาเพาะปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาลและอายุการเก็บเกี่ยวของพืช
- (2) พืชไรที่มีอายุการเก็บเกี่ยวหลายเดือนหรือข้ามปี ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง เช่น มันสำปะหลัง เป็นต้น
- (3) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้นและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก
- (4) จัดระบบการปลูกพืชให้มีพืชบำรุงดิน เช่น พืชตระกูลถั่วอยู่ในระบบหมุนเวียนกับการปลูกพืชไร่ หรือปลูกเป็นพืชแซมระหว่างแถวของพืชหลัก
- (5) ไถเตรียมดินในขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ โดยการไถดินให้ลึกและต่างระดับในแต่ละปี และควรไถพรวนหรือปลูกพืชขวางความลาดเทในบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 2 เปอร์เซ็นต์
- (6) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือพัฒนาระบบการชลประทานเพื่อนำน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2) เขตปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ 2)

มีเนื้อที่ประมาณ 1,348 ไร่ หรือร้อยละ 1.27 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ผลโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูง สำหรับการปลูกไม้ผลทั่วไป ทรัพยากรดินที่พบในเขตนี้ ประกอบด้วย กลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง กลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกถึงลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และกลุ่มดินลึกลับปานกลางถึงชั้นปูน ปฏิกริยาดินเป็นด่าง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ในเขตนี้มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชันไม่เกิน 12 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ การขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์ และบางพื้นที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

(1) จำเป็นต้องพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือ การพัฒนาระบบชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(2) ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดการสูญเสียน้ำดิน และรักษาความชื้นไว้ในดิน เช่น การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝกหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะหลุมปลูก การใช้วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน

(3) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้นและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

(4) ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 3)

มีเนื้อที่ประมาณ 1,462 ไร่ หรือร้อยละ 1.38 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูง สำหรับการปลูกไม้ยืนต้นทั่วไป ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นพวกดินเหนียวสีดำนีลมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และกลุ่มดินลึกปานกลางถึงชั้นปูน ปฏิกริยาดินเป็นด่าง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ในเขตนี้มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชันไม่เกิน 12 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์ และบางแห่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

(1) ควรปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน และยังช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช

(2) ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

(3) ถ้ามีการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน ควรเลือกปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

6.1.1.2 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ประมาณ 1,681 ไร่ หรือร้อยละ 1.57 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่การเกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก รวมถึงทรัพยากรดินและที่ดินมีความเหมาะสมเล็กน้อยหรือไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจโดยทั่วไป เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรง ซึ่งยากต่อการแก้ไขหรือต้องใช้เงินทุนสูง จากสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันสามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดิน ออกได้เป็น 3 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตทำนา (หน่วยแผนที่ 4)

มีเนื้อที่ประมาณ 164 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ทำนาโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรงที่เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินผิวดิน หรือทำนาในดินดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินที่พบส่วนใหญ่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วนปนทรายแข็ง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง บางแห่งเป็นพื้นที่ดินปะปนกับพื้นที่เดิมไปด้วยก้อนหิน

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเร่งรัดพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการเกษตร
- (2) หาแนวทางให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนค่านิยมในการเพาะปลูก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดินเป็นการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าการทำนา
- (3) ถ้าเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินสำหรับทำนา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน เช่น การขุดบ่อน้ำในไร่นาในบริเวณพื้นที่ส่วนที่ต่ำ การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือเร่งรัดพัฒนาระบบการชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหการขาดแคลนน้ำและเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ควรเลือกปลูกข้าวพันธุ์ดี ที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น โดยจัดระยะเวลาเพาะปลูกให้เหมาะสม และจำเป็นต้องปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- (4) ถ้าเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดิน ควรเลือกทำการเกษตร แบบเกษตรผสมผสานตามแนวทางทฤษฎีใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงในการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- (5) ส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรในเขตนี้

2) เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 5)

มีเนื้อที่ประมาณ 1,374 ไร่ หรือร้อยละ 1.29 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่โดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีเขตการใช้ที่ดินตำบลโคกคูม

ศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกปลูกพืชไร่ เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรงหลายประการที่เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ หรืออาจได้รับความเสียหายจากการกัดกร่อน และเป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้เนื่องจากดินในพื้นที่บริเวณนี้เป็นกลุ่มดินดิน พบชั้นหินพื้นหรือชั้นเศษหินดินกว่า 0.5 เมตร ดินมีการระบายน้ำดี บางแห่งเป็นพื้นที่ดินปะปนกับพื้นที่เดิมไปด้วยก้อนหิน สภาพพื้นที่เป็นแบบลูกคลื่นลอนลาด

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเร่งรัดพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการเกษตร
- (2) สนับสนุนการปลูกไม้โตเร็วควบคู่กับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ และพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง
- (3) ถ้าเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินสำหรับปลูกพืชไร่ ควรเลือกปลูกบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง ควรไถเตรียมดินและปลูกพืชขวางความลาดเท หรือปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างหน้าดิน และจำเป็นต้องปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้นและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พค.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 6)

มีเนื้อที่ประมาณ 143 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น โดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยสำหรับการปลูกไม้ยืนต้นทั่วไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีมีความลาดชันสูง การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจจึงมีข้อจำกัดรุนแรงหลายประการ เช่นเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ หรืออาจได้รับความเสียหายรุนแรงจากการกร่อน และเป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรกรรม

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเลือกปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วที่ทนแล้งได้ดี เตรียมหลุมปลูกให้กว้างและลึก ไม่น้อยกว่า 50x50x50 เซนติเมตร ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการสูญเสียน้ำดิน และรักษาความชื้นไว้ในดิน
- (2) ควรปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน และยังช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช
- (3) ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- (4) การปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่บริเวณนี้ ควรเป็นการปลูกเพื่อการอนุรักษ์ โดยอาจเลือกปลูกไม้ยืนต้นผสมหลากหลายชนิดที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อใช้สอยได้ เช่น สะเดา จี๋เหล็ก

กระถิน ก้ามปู ไม้ ฯลฯ ควบคู่กับการมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

6.1.1.3 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย

1) เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ (หน่วยแผนที่ 7) มีเนื้อที่ประมาณ 61 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ทั้งตำบล

2) เขตเลี้ยงสัตว์ปีก (หน่วยแผนที่ 8) มีเนื้อที่ประมาณ 645 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.2 เขตทหาร

6.1.2.1 เขตทหาร (หน่วยแผนที่ 9) มีเนื้อที่ประมาณ 37,141 ไร่ หรือร้อยละ 35.00 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.3 เขตอุตสาหกรรม

6.1.3.1 เขตอุตสาหกรรม (หน่วยแผนที่ 10) มีเนื้อที่ประมาณ 572 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

6.1.4.1 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 11) มีเนื้อที่ประมาณ 9,508 ไร่ หรือร้อยละ 8.96 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นพื้นที่หมู่บ้าน ถนน สถานที่ราชการต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน และสถานีนอนามัย เป็นต้น

6.1.5 เขตแหล่งน้ำ

6.1.5.1 เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 12) มีเนื้อที่ประมาณ 3,610 ไร่ หรือร้อยละ 3.40 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่ของเขตนี้เป็นบริเวณแหล่งน้ำตามธรรมชาติ รวมถึงแหล่งน้ำผิวดินที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

6.1.6 เขตพื้นที่อื่นๆ ประกอบด้วย

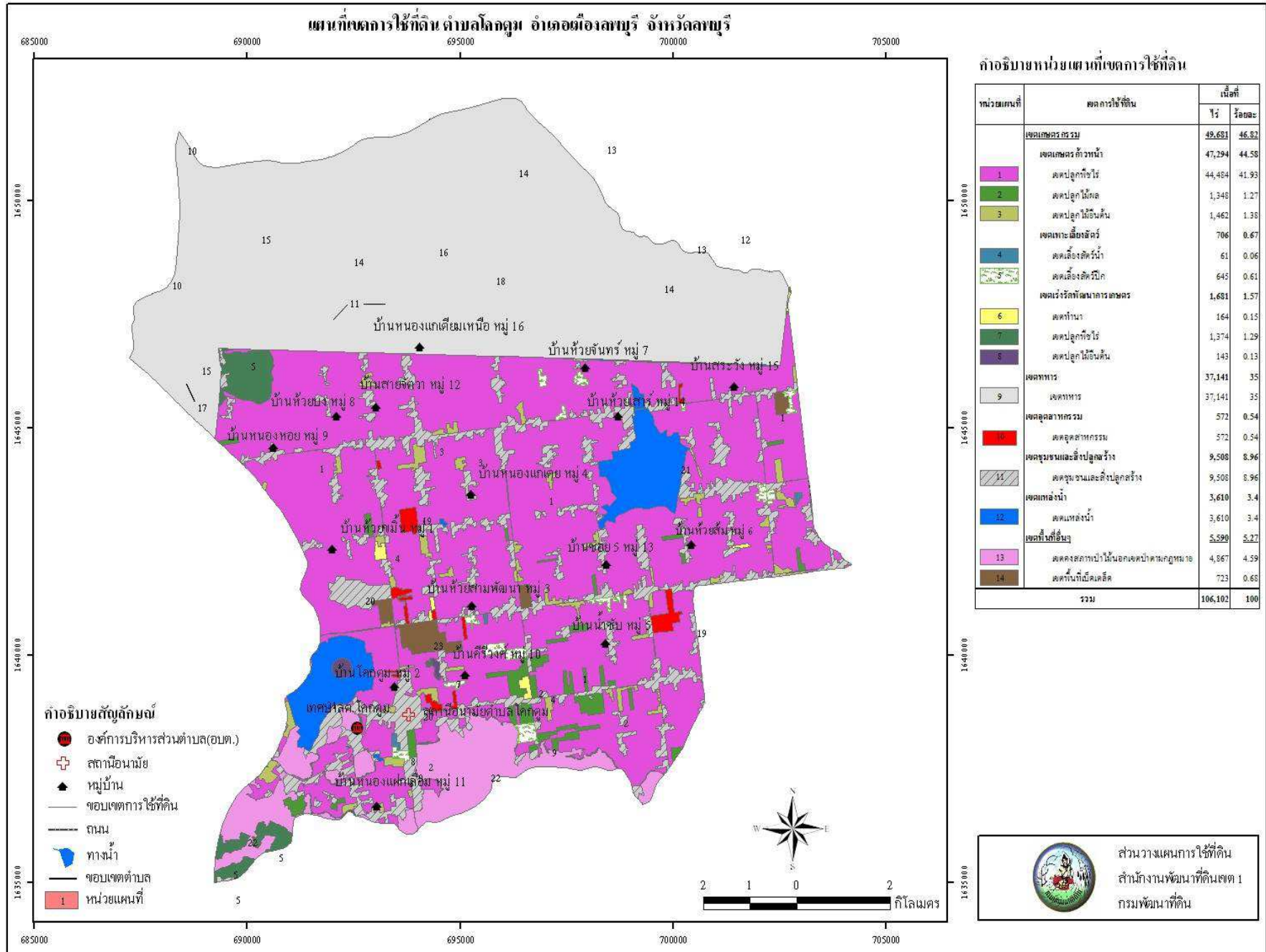
6.1.6.1 เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย (หน่วยแผนที่ 13) มีเนื้อที่ประมาณ 4,867 ไร่ หรือร้อยละ 4.59 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้อยู่นอกเขตป่าตามกฎหมาย ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันบางส่วนยังคงเป็นป่าผลัดใบสมบูรณ์ และบางแห่งเป็นป่าผลัดใบเสื่อมโทรม พื้นที่เขตนี้เป็นที่สาธารณะประโยชน์

ข้อเสนอแนะ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาสภาพป่าไม้ให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ หรือจัดทำเป็นป่าชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากไม้ และของป่าร่วมกันอย่างพอเพียงและยั่งยืน

6.1.6.2 เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด (หน่วยแผนที่ 14) มีเนื้อที่ประมาณ 723 ไร่ หรือร้อยละ 0.68 ของพื้นที่ทั้งตำบล

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

หน่วยแผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตเกษตรกรรม	49,681	46.82
	เขตเกษตรกึ่งน้ำ	47,294	44.58
1	เขตปลูกพืชไร่	44,484	41.93
2	เขตปลูกไม้ผล	1,348	1.27
3	เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,462	1.38
	เขตเพาะเลี้ยงสัตว์	706	0.67
4	เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ	61	0.06
5	เขตเลี้ยงสัตว์ปีก	645	0.61
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	1,681	1.57
6	เขตทำนา	164	0.15
7	เขตปลูกพืชไร่	1,374	1.29
8	เขตปลูกไม้ยืนต้น	143	0.13
	เขตทหาร	37,141	35.00
9	เขตทหาร	37,141	35.00
	เขตอุตสาหกรรม	572	0.54
10	เขตอุตสาหกรรม	572	0.54
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	9,508	8.96
11	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	9,508	8.96
	เขตแหล่งน้ำ	3,610	3.40
12	เขตแหล่งน้ำ	3,610	3.40
	เขตพื้นที่อื่นๆ	5,590	5.27
13	เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย	4,867	4.59
14	เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด	723	0.68
	รวม	106,102	100.00

รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโลกดุม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี